

V E N D I M
Nr.15, datë 17.4.2003

NË EMËR TË REPUBLIKËS SË SHQIPËRISË

Gjykata Kushtetuese e Republikës së Shqipërisë, e përbërë nga:

Fehmi AbdiuKryetar i Gjykatës Kushtetuese

Zija Vuci	Anëtar i	“	“
Gjergj Sauli	Anëtar i	“	“
Alfred Karamuço	Anëtar i	“	“
Kujtim Puto	Anëtar i	“	“
Xhezair Zaganjori	Anëtar i	“	“
Petrit Plloçi	Anëtar i	“	“
Sokol Sadushi	Anëtar i	“	“
Kristofor Peçi	Anëtar i	“	“

me sekretare Arbenka Lalica, në datë 26.2.2003, mori në shqyrtim në seancë gjyqësore me dyer të hapura çështjen nr.16 Akti që i përket:

KËRKUES: KOMITETI SHQIPTAR I HELSINKIT, përfaqësuar nga zoti Njazi Jaho, me prokurë.

SUBJEKTE TË INTERESUARA:

1. KUVENDI I REPUBLIKËS SË SHQIPËRISË, përfaqësuar nga zotërinjtë Viktor Gumi, Ilir Shurdhi e Gëzim Veleshnja, me autorizim.

2. KËSHILLI I MINISTRAVE, në mungesë.

OBJEKTI: Shfuqizimi si antikushtetues i nenit 410/2 të ligjit nr.7905, datë 21.3.1995 “Kodi i Procedurës Penale i Republikës së Shqipërisë”, ndryshuar me ligjin nr.8813, datë 13.6.2002.

BAZA LIGJORE: Nenet 31/ç, 42, 131/f të Kushtetutës së Republikës të Shqipërisë; neni 6 i Konventës Europiane për të Drejtat e Njeriut; nenet 27-31 të ligjit nr.8577, datë 10.2.2000 “Për organizimin dhe funksionimin e Gjykatës Kushtetuese të Republikës së Shqipërisë”

Kërkuesi ka parashtuar këto shkaqe për shfuqizimin e nenit 410/2 të Kodit të Procedurës Penale:

- Ndryshimi që i është bërë nenit 410/2 të Kodit të Procedurës Penale, ka cenuar të drejtën e individit për një proces të rregullt ligjor, nëpërmjet mohimit të së drejtës për t’u mbrojtur dhe të drejtës për gjykim, të garantuara nga nenet 31/ç, 42 të Kushtetutës, si dhe neni 6 të Konventës Europiane për të Drejtat e Njeriut.

- Formulimi i mëparshëm i këtij paragrafi në lidhje edhe me nenin 48 të Kodit të Procedurës Penale parashikonte të drejtën e mbrojtësit për të bërë ankim ndaj vendimit të dhënë në mungesë të të gjykuarit edhe në rastet kur akti i përfaqësimit i është dhënë nga të afërmit e të pandehurit, kurse shtesa e bërë ia heq këtë të drejtë.

- Pranimi i shqyrtimit vetëm të rekursit të prokurorit kundër vendimit, pa pranuar ankimin, i vë palët në pozita të pabarabarta duke mos respektuar kërkesat e nenit 6 të Konventës Europiane për të Drejtat e Njeriut për “barazinë e armëve”.

- Amendimi i nenit 410/2 të Kodit të Procedurës Penale nuk reflekton as jurisprudencën e Gjykatës Kushtetuese (vendimet nr.17/2000 dhe 5/2001) në të cilën është mbajtur një qëndrim krejt i ndryshëm, duke arritur në përfundimin se një praktikë e tillë, cenon të drejtën kushtetuese të mbrojtjes.

GJYKATA KUSHTETUESE,

pasi dëgjoi relatorin e çështjes Kristofor Peçi, përfaqësuesit e kërkuesit, të subjekteve të interesuara dhe bisedoi çështjen në tërësi

V Ë R E N:

Komiteti Shqiptar i Helsinkit është një organizatë e njohur për veprimtarinë e saj në mbrojtje të të drejtave dhe lirive themelore të njeriut, i cili sipas statutit, ka si objekt dhe qëllim vëzhgimin e gjendjes lidhur me këto të drejta. Duke patur një qëllim të tillë, ai ka statusin e një kërkuesi të legjitimuar, sipas nenit 134 të Kushtetutës.

Në shqyrtimin e kësaj çështje, Gjykata Kushtetuese niset nga qëllimi që të garantojë realisht të drejtat dhe liritë themelore të parashikuara në Kushtetutë dhe si të tilla dhe vendosjen e konsolidimit në një sistemi ligjor të përshtatshëm dhe të aftë për t'i mbrojtur ato nga çdo cenim real apo potencial.

Me këtë rast, ajo vë në dukje se nuk mund të bëhet fjalë për garantim të të drejtave e lirive themelore të individit, nëpërmjet një procesi të rregullt ligjor, kur ky proces bazohet në një akt normativ me përmbajtje antikushtetuese, siç është edhe neni 410/2 i Kodit të Procedurës Penale me plotësimet që i janë bërë me ligjin nr.8813, datë 13.6.2002 dhe konkretisht me shtesën në të të fjalëve "... nga i pandehuri". Ky plotësim, i cili në vetvete rezulton të jetë i panevojshëm, sepse pa të ky paragraf është i kuptueshëm dhe i zbatueshëm në lidhje dhe me dispozita të tjera të ligjit, shkel të drejtat e individit për një proces të rregullt ligjor, nëpërmjet të drejtës për t'u mbrojtur dhe të drejtës për gjykim të çështjes në të gjitha shkallët, të garantuara nga nenet 31/ç e 42 të Kushtetutës dhe nenet 6 e 13 të Konventës Europiane për të Drejtat e Njeriut.

Gjykata Kushtetuese çmon se antikushtetutshmëria në paragrafin e dytë të nenit 410 të Kodit të Procedurës Penale konsiston në disa drejtime, të cilat evidentohen nga krahasimi i përmbajtjes së tij me dispozitat e Kushtetutës dhe të akteve ndërkombëtare.

1. Shtesa në këtë paragraf vjen në kundërshtim me parimin kushtetues të mbrojtjes në procesin penal. Para këtij ndryshimi, pika 2 e nenit 410 kishte këtë përmbajtje: "Kundër vendimit të dhënë në mungesë, mbrojtësi mund të bëjë ankim vetëm kur është i pajisur me një akt përfaqësimi të lëshuar në format e parashikuara nga ligji". Me plotësimin që i është bërë këtij paragrafi, duke shtuar pas fjalës "lëshuar", fjalët "nga i pandehuri", mohohet e drejta e mbrojtësit për të bërë ankim dhe për të marrë pjesë në gjykim në një shkallë më të lartë po qe se ai nuk është pajisur me akt përfaqësimi të lëshuar nga i pandehuri. Në këtë mënyrë, cenohet e drejta e ankimit dhe e mbrojtjes për vetë të pandehurin, gjë që vjen në kundërshtim me përmbajtjen e nenit 17 të Kushtetutës, sepse kufizimi prek thelbin e së drejtës dhe tejkalon kufizimet e parashikuara në Konventën Europiane për të Drejtat e Njeriut. Prekja e thelbit të së drejtës së ankimit dhe mohimi i saj, konsiston në faktin se i gjykuari në mungesë që i fshihet drejtësisë, është në pamundësi të pajisë mbrojtësin me akt përfaqësimi të lëshuar prej tij në format e parashikuara nga ligji, pra efektivisht të mos ushtrojë të drejtën e ankimit.

Gjykata Kushtetuese, vlerëson se në miratimin e një ligji apo plotësimin e tij nuk duhet të lejohen mospërputhje mes qëllimit që synohet të arrihet dhe masave që shërbejnë për arritjen e tij. Në rast se ligji synon të sigurojë të drejta, shmangia nga ky qëllim nëpërmjet masave kufizuese tej kriterëve të lejuara, cenon të drejtat në mënyrë të papërligjor. E parë në këtë aspekt, përmbajtja e nenit 410/2 të Kodit të Procedurës Penale ka si qëllim të njohë dhe garantojë të drejtën e ankimit ndaj vendimit gjyqësor të dhënë në mungesë të të akuzuarit. Por, kufizimi që mbrojtësi duhet të jetë i pajisur me akt përfaqësimi të lëshuar vetëm nga i pandehuri, kur ky i fundit nuk është i pranishëm, del jashtë qëllimit të ligjit, duke prekur e mohuar të drejtën e ankimit.

Respektimi i së drejtës së mbrojtjes është një kriter i rëndësishëm që duhet të përmbushë ligji procedural, për t'u konsideruar i pajtueshëm me Kushtetutën. Në kuadrin e konsolidimit të shtetit ligjor, është e domosdoshme që organi ligjvënës të respektojë kriteret të tilla që i japin mundësi të përsosë procesin e miratimit të ligjeve në përputhje me Kushtetutën, duke respektuar të drejtat dhe liritë themelore të individit. Procesi i transformimit të sistemit të mëparshëm ligjor në një të ri dhe i përsosjes së tij në konformitet me Kushtetutën, kërkon që jo vetëm të ekskludohen prej tij norma që vijnë ndesh me parimet kushtetuese, por edhe të afirmohen ato parime të njohura që mbrojnë të drejtat dhe liritë themelore. Garantimi i së drejtës për një ankim efektiv nga Kushtetuta dhe Konventa Europiane për të Drejtat e Njeriut dhe nga akte të tjera ndërkombëtare shtrun para organit ligjvënës detyrën që jo vetëm të mos e pengojë individin të ushtrojë një të drejtë të tillë, por t'i sigurojë atij mjetet e nevojshme për ushtrimin efektiv të saj.

Në nenin 8 të Deklaratës Universale për të Drejtat e Njeriut, si dhe në nenin 13 të Konventës Europiane për të Drejtat e Njeriut, parashikohet e drejta e rekursit efektiv ndaj vendimit të gjykatës. Kurse në nenin 2 të Paktit Ndërkombëtar për të Drejtat Civile e Politike, përcaktohet për shtetet detyrimi që të garantojnë nëpërmjet organeve kompetente gjyqësore, administrative ose legislative të drejtën e individit për të ushtruar rekurs, si dhe krijimin e mundësive për gjykimin e këtij rekursi.

Sipas praktikës së Gjykatës Europiane për të Drejtat e Njeriut, në zbatim të nenit 6 të Konventës, lejohen që shtetet palë të kenë një kufi vlerësimi të caktuar për të bërë kufizime të drejtave, por me kusht që kufizimi të mos e reduktojë të drejtën në mënyrë dhe masë të tillë që të preket thelbi i saj (në këtë mënyrë shprehet dhe nenit 17 i Kushtetutës së Republikës të Shqipërisë), të ndiqet kurdoherë një qëllim i ligjshëm për interes publik dhe të mos ketë disproporcion të paarsyeshëm midis mjeteve të përdorura dhe qëllimit që synohet të arrihet.

Kufizimi i bërë në nenin 410/2 të Kodit të Procedurës Penale, nuk përmbush asnjë nga këto kërkesa të rëndësishme, por bie haptazi në kundërshtim me to.

Me ndryshimin që i është bërë nenit 410/2 të Kodit të Procedurës Penale, Gjykata Kushtetuese, thekson se çdo përpjekje e gjykatave të sistemit gjyqësor për të zhvilluar një proces të rregullt ligjor dhe respektuar të drejtën e ankimit dhe të mbrojtjes, do të ishte pa asnjë efekt, nëqoftëse ligji ku mbështeten vendimet e tyre nuk lejon ushtrimin e një të drejte të tillë. Si rrjedhojë ai ka përmbajtje antikushtetuese. Në zhvillimin e një procesi të rregullt ligjor, rëndësi vendimtare ka saktësia dhe drejtësia e ligjeve materiale e procedurale në të cilat mbështetet gjykata për të shqyrtuar dhe zgjidhur çështjen.

Neni 410/2 i Kodit të Procedurës Penale e cenon të drejtën e mbrojtjes edhe në një drejtim tjetër, në atë të shkeljes së parimit të barazisë së palëve dhe të kontradiktoritetit në gjykim, gjë që vjen në kundërshtim me parimet kushtetuese dhe praktikën e Gjykatës Europiane për të Drejtat e Njeriut, për respektimin e kërkesave për “barazinë e armëve”, që secilës palë t’i sigurohen mundësitë përkatëse për të parashtruar pretendimet e saj në kushte që nuk e vënë atë në gjendje më pak të favorshme se palën tjetër. Moslejimi i mbrojtësit për të bërë ankim ndaj vendimit të gjykatës, të dhënë në mungesë të të akuzuarit, në kushtet e nenit 410/2 të Kodit të Procedurës Penale, e vë njërën palë në pozitë të pabarabartë me palën tjetër.

Gjykata Kushtetuese vlerëson se për të siguruar zbatimin e drejtë të parimit të barazisë, organi ligjvënës duhet të udhëhiqet nga rregulla të tilla përcaktuese që në kushte të njëjta, të bëjë rregullime ligjore në mënyrë të tillë që të përjashtojë arbitraritetin dhe trajtimin favorizues të një pale në dëm të palës tjetër. Parimi i barazisë para ligjit duhet kuptuar jo vetëm si përjashtim i arbitraritetit në zbatimin e tij, por në radhë të parë, në miratimin e ligjeve me përmbajtje të tillë që të shmangin pabarazinë.

Nga ana tjetër, për t’i qëndruar konsekuent ndryshimit të bërë në paragrafin e dytë të nenit 410 të Kodit të Procedurës Penale, organi ligjvënës duhet të harmonizonte me të edhe pikën 3 të nenit 48 të këtij Kodi, sipas të cilës, zgjedhja e mbrojtësit për personin e ndaluar, të arrestuar ose të dënuar me burgim, derisa ky person nuk e ka bërë vetë zgjedhjen, mund të bëhet nga një i afërm i tij në format e parashikuara në paragrafin e dytë të këtij neni. Po të bëhet krahasimi i përmbajtjes së këtyre neneve të të njëjtit ligj, del se sipas nenit 48, mbrojtësi mund të caktohet jo vetëm nga i pandehuri, por edhe nga të afërmit e tij, por për të bërë ankim ndaj vendimit të dhënë në mungesë të të pandehurit, sipas nenit 410/2, kërkohet akti i përfaqësimit i lëshuar nga ky i fundit. Caktimi i mbrojtësit në procesin penal në kushtet dhe mënyrat e parashikuara në ligj, përfshirë dhe atë të caktuar kryesisht nga gjykata, nuk ka për qëllim vetëm pjesëmarrjen e tij në një shkallë të gjykimit, por ndjekjen e çështjes nëpërmjet ushtrimit të së drejtës së ankimit dhe pjesëmarrjes në të, deri në instancën më të lartë gjyqësore, për të mbrojtur plotësisht të drejtat e të pandehurit në një proces të rregullt ligjor. Duke pasur caktimi i mbrojtësit këtë qëllim ligjor e kushtetues, del se përmbajtja e nenit 410/2 vjen ndesh me të e për rrjedhojë, ka karakter antikushtetues.

Në vijim të argumenteve për shkelje të parimeve të së drejtës së mbrojtjes që rezulton nga përmbajtja e nenit 410/2 të Kodit të Procedurës Penale, Gjykata Kushtetuese thekson se e drejta e mbrojtjes me avokat si garanci kushtetuese duhet të jetë efektive. Që kjo e drejtë të jetë jo thjesht teorike, por praktike dhe efektive, ushtrimi i saj nuk duhet bërë duke plotësuar kushte formale e të panevojshme, por kushte të përshtatshme me kërkesat e një gjykimi të drejtë, nisur nga qëllimi i dukshëm për mbrojtjen e të akuzuarit në mungesë. Në të kundërt, përdorimi i kriterëve procedurale, duke shkelur parimin e proporcionalitetit dhe të barazisë së palëve, kombinuar edhe me rrezikun imediat të ndëshkimit penal pa u kondicionuar me zbatimin e parimit të kontradiktoritetit, krijon në vetvete një situatë arbitrariteti që mund të çojë edhe në dënim të padrejtë. Gjykata Kushtetuese është e mendimit se parimi i proporcionalitetit duhet të merret në konsideratë edhe nga pikëpamja e rrezikut që mund të krijojë për gjykimin e çështjes në mënyrë të njëanshme dhe dhënien e dënimit të padrejtë. Kjo gjë jo vetëm do të shkelte të drejtat e individit, por do të cenonte edhe bazat e shtetit ligjor.

2. Ndryshimi i pikës 2 të nenit 410 të Kodit të Procedurës Penale bëhet nga Kuvendi, pasi

Gjykata Kushtetuese me vendimet e saj nr.17, datë 17.04.2000 dhe nr.5, datë 7.2.2001, ka shfuqizuar si antikushtetuese dy vendime të Kolegjeve të Bashkuara të Gjykatës së Lartë, përkatësisht atë me nr.386, datë 29.7.1999 dhe nr.371, datë 21.10.2000, për shkak të procesit të parregullt ligjor dhe shkelje të parimeve kushtetuese që garantojnë liritë dhe të drejtat e individit.

Në vendimin nr.17, datë 17.4.2000, Gjykata Kushtetuese arsyeton ndër të tjera se Kolegjet e Bashkuara të Gjykatës së Lartë kanë interpretuar gabim ligjin duke shkelur një të drejtë themelore dhe kanë zhvilluar një proces të parregullt gjyqësor. Në vendim arsyetohet gjithashtu: "... Mbrojtësi i të pandehurit që gjykohet në mungesë, i caktuar sipas kërkesave të ligjit, gëzon të gjitha të drejtat e mbrojtësit në një mbrojtje të detyrueshme, përfshirë dhe të drejtën e ankimit ndaj vendimit të gjykatës..."

Në këtë vendim, Gjykata Kushtetuese, sqaron se interpretimi i ngushtë i nenit 410/2 të bërë nga Kolegjet e Bashkuara të Gjykatës së Lartë, duke kufizuar të drejtën e mbrojtjes për të bërë ankim ndaj vendimit të dhënë në mungesë të të gjykuarit, bie ndesh me parimet kushtetuese dhe nenin 6 të Konventës Europiane për të Drejtat e Njeriut, si dhe të praktikës së Gjykatës Europiane për të Drejtat e Njeriut, që kërkojnë një interpretim sa më të gjerë të parimeve të së drejtës së mbrojtjes dhe të procesit të rregullt ligjor.

Në vendimin tjetër me nr.5, datë 7.2.2001, Gjykata Kushtetuese, duke bërë një interpretim përfundimtar të ligjit lidhur me të drejtën e mbrojtjes në frymën e Kushtetutës dhe të akteve ndërkombëtare shprehet: "... Vendimet e Gjykatës Kushtetuese kanë fuqi detyruese të përgjithshme. Ato përbëjnë jurisprudencën kushtetuese dhe për rrjedhojë, kanë efektet e formës së prerë...". Më tej në këtë vendim arsyetohet se asnjë organ tjetër nuk ka të drejtë të vejë në diskutim vendimet e Gjykatës Kushtetuese dhe aq më tepër të mos pranojë t'i zbatojë ato, gjë që do të bënte një precedent të rrezikshëm për t'i mohuar këtij organi funksionin e garantimit të Kushtetutës. Gjithashtu, duke mbështetur qëndrimin e mbajtur në vendimin e mëparshëm për të drejtën e mbrojtësit, të caktuar nga të afërmit e të pandehurit për të bërë ankim ndaj vendimit të gjykatës sipas neneve 48 e 410/2 të Kodit të Procedurës Penale, në vendim theksohet se në këtë rast, nuk është bërë një interpretim i thjeshtë i ligjit "por është arritur që të rikonfirmohet, nëpërmjet interpretimit kushtetues, një parim thelbësor që përbën garanci kushtetuese".

Nga paraqitja shkurtimisht e argumenteve të këtyre vendimeve del qartë se Gjykata Kushtetuese duke interpretuar përmbajtjen e neneve 410/2 e 48 të Kodit të Procedurës Penale, në përputhje me Kushtetutën, Konventën Europiane për të Drejtat e Njeriut dhe akte të tjera ndërkombëtare, u ka dhënë këtyre dispozitave një kuptim të caktuar në mënyrë që me zbatimin e tyre të sigurohet mbrojtja e të drejtave themelore.

Pikërisht këto vendime të Gjykatës Kushtetuese, të cilat janë përfundimtare, të formës së prerë dhe të detyrueshme për zbatim, nuk janë mbajtur parasysh nga Kuvendi me rastin e ndryshimit që i ka bërë nenit 410/2 të Kodit të Procedurës Penale. Natyrisht, që Kuvendi, si organ ligjvënës, ka kompetencën dhe vullnetin e lirë të bëjë ndryshime e plotësime në ligj, por me kusht që ato të mos vijnë ndesh me Kushtetutën dhe me marrëveshjet ndërkombëtare të ratifikuara. Vendimet e Gjykatës Kushtetuese, në përgjithësi dhe ato të cituara më lart në veçanti, janë mbështetur në Kushtetutë dhe në marrëveshjet ndërkombëtare të ratifikuara nga Republika e Shqipërisë, prandaj Kuvendi nuk duhej të vepronte në kundërshtim me to.

Në rast se organi ligjvënës e konsideronte të paplotë ose të paqartë përmbajtjen e nenit 410/2 dhe ishte i mendimit se ajo duhej sqaruar më tej për të siguruar një zbatim të drejtë e unik, duhej të tregonte kujdesin e duhur që ndryshimet të prireshin nga gjetja e mjeteve e mënyrave për t'i garantuar të akuzuarit që gjykohet në mungesë, të drejtën e ankimit dhe atë të mbrojtjes.

Gjykata Kushtetuese, në përfundim të kësaj analize siç u parashtrua më lart, duke marrë në konsideratë parimet dhe faktorët e rëndësishëm që kanë të bëjnë me mbrojtjen e të drejtave dhe lirive themelore të njeriut, të cilat bashkë me parime të tjera të rëndësishme kushtetuese, përbëjnë sipas nenit 3 të Kushtetutës, bazën e shtetit, që ky i fundit ka për detyrë t'i respektojë dhe t'i mbrojë, thekson se shfuqizimi i shprehjes së përmendur në objektin e kërkesës që vjen ndesh me Kushtetutën dhe me marrëveshjet ndërkombëtare të ratifikuara, përbën një detyrë imperative për mbrojtjen e të drejtave të njeriut dhe forcimin e shtetit ligjor. Meqënëse me këtë shfuqizim nuk krijohet boshllëk ligjor, nuk lind nevoja që organi ligjvënës të bëjë ndonjë plotësim.

PËR KËTO ARSYE,

Gjykata Kushtetuese e Republikës së Shqipërisë, në bazë të neneve 131/a e 134/f të Kushtetutës, si dhe neneve 72 e 76 të ligjit nr.8577, datë 10.2.2000 “Për organizimin dhe funksionimin e Gjykatës Kushtetuese të Republikës së Shqipërisë, me shumicë votash

V E N D O S I:

Shfuqizimin si të papajtueshëm me Kushtetutën dhe me marrëveshjet ndërkombëtare në nenin 410 paragrafi i dytë i Kodit të Procedurës Penale, të fjalëve “nga i pandehuri”.

- Ky vendim është përfundimtar, i formës së prerë dhe hyn në fuqi ditën e botimit në Fletoren Zyrtare.

MENDIMI I PAKICËS

1. Nuk jemi të një mendimi me shumicën lidhur me shfuqizimin si jokushtetuese të shtesës që i është bërë pikës 2 të nenit 410 të Kodit të Procedurës Penale me ligjin nr.8813, datë 13.6.2002, “Për disa shtesa e ndryshime në ligjin nr.7905, datë 21.03.1995, “Kodi i Procedurës Penale i Republikës së Shqipërisë” e konkretisht të fjalëve “nga i pandehuri”, që përmban ky nen. Me këtë shtesë pika 2 e nenit 410 ka këtë përmbajtje: Kundër vendimit të dhënë në mungesë, mbrojtësi mund të bëjë ankim vetëm kur është i pajisur me një akt përfaqësimi të lëshuar nga i pandehuri në format e parashikuara nga ligji.

Pala kërkuese, Komiteti Shqiptar i Helsinkit, ka kërkuar që të shfuqizohet si jokushtetuese shtesa e mësipërme, duke pretenduar se me këtë ndryshim të bërë, cenohet e drejta e mbrojtjes.

Ne mendojmë se dispozita e kundërshtuar si më parë, ashtu edhe me shtesën e bërë me ligjin e vitit 2002 është në pajtim me Kushtetutën.

2. Rasti i paraqitur për shqyrtim ka në qendër të tij të drejtën e ankimit të vendimit të gjykatës së shkallës së parë, një e drejtë kjo themelore e individit, e parashikuar në nenin 43 të Kushtetutës, dhe më konkretisht, nëse ka të drejtë mbrojtësi, të kundërshtojë vendimin e dënimit të marrë në mungesë të të pandehurit, pa qenë i pajisur prej këtij të fundit me akt përfaqësimi për të ankimuar këtë vendim. Sipas kësaj dispozite të Kushtetutës, “Kushdo ka të drejtë të ankohet kundër një vendimi gjyqësor në një gjykatë më të lartë, përveçse kur në Kushtetutë parashikohet ndryshe”. Kjo e drejtë ka gjetur rregullim edhe në pikën 1 të nenit 2 të protokollit nr.7 të Konventës Europiane për të Drejtat e Njeriut. Sipas pikës 1 të kësaj dispozite të protokollit “Çdo person i deklaruar fajtor për një vepër penale nga një gjykatë ka të drejtë të paraqesë për shqyrtim përpara një gjykate më të lartë deklarinimin e fajësisë ose dënimit. Ushtrimi i kësaj të drejte, duke përfshirë shkaqet për të cilat ajo mund të ushtrohet, përcaktohen me ligj”.

Nga këto formulime konstatohet se e drejta e ankimit, në kontekstin kushtetues, është një e drejtë individuale. Kjo e drejtë kushtetuese e individit, në kontekstin procedural penal, është një e drejtë që i përket vetëm të pandehurit (të akuzuarit) dhe askujt tjetër.

Edhe në rastin e gjykimit në mungesë të të pandehurit, është ky i fundit që duhet të vendosë nëse duhet t’a ankimojë ose jo vendimin e dënimit të tij të dhënë nga gjykata e shkallës së parë. Pranimi ose jo i vendimit të dënimit është me rrjedhoja të dukshme për të pandehurin dhe nuk mund të lihet në diskrecionin e mbrojtësit.

Pikërisht, në këtë linjë e ka rregulluar edhe Kodi i Procedurës Penale të drejtën e ankimit të të pandehurit, duke e konsideruar këtë të drejtë si të tillë që i përket vetëm këtij të fundit. Një qëndrim i tillë del qartë nga formulimi i neneve 50/1, 407/4 e 410/1/2 të Kodit të Procedurës Penale. Kështu, sipas nenit 50 të këtij Kodi, në të cilin rregullohet “shtrirja e të drejtave të të pandehurit të mbrojtësi”, “mbrojtësi ka të drejtat që ligji i njej të pandehurit, përveç atyre që i rezervohen personalisht këtij të fundit”. Sipas nenit 407/4, në të cilin rregullohen “rastet dhe mjetet e ankimit”, “e drejta e ankimit i takon vetëm atij që ligji ia njej shprehimisht”, kurse sipas nenit 410, në të cilin rregullohet “ankimi i të pandehurit”, “1.I pandehuri mund të bëjë ankim vetë ose nëpërmjet mbrojtësit të tij. Kujdestari i të pandehurit mund të bëjë çdo ankim që i takon të pandehurit. 2. Kundër vendimit të dhënë në mungesë, mbrojtësi mund të bëjë ankim vetëm kur është i pajisur me një akt përfaqësimi të lëshuar nga i

pandehuri në format e parashikuara nga ligji”. Po kështu, sipas nenit 422, me titull “E drejta e apelit”, “Prokurori, i pandehuri dhe palët private mund të apelojnë vendimet e gjykatës së shkallës së parë”. Për pasojë, këto dispozita, duke konkretizuar karakterin individual të së drejtës së ankimit, janë në pajtim me Kushtetutën.

Parë në këtë këndvështrimin kushtetues, mendojmë se në rastet kur në gjykimin në shkallë të parë, është proceduar në mungesë të të pandehurit (akuzuarit), as mbrojtësi i zgjedhur nga familjarët e tij, në aplikim të nenit 48/3 të Kodit të Procedurës Penale dhe as mbrojtësi i caktuar nga organi procedues në aplikim të nenit 49/1 të po këtij Kodi (me përjashtim të kujdestarit të të miturit), nuk legjitimohen të apelojnë vendimin e dhënë në mungesë të tij.

E drejta për të qenë i pranishëm në gjyq, e parashikuar në nenin 33 të Kushtetutës, në kontekstin procedural penal, është një e drejtë e të akuzuarit, por sipas pikës 2 të po kësaj dispozite nga kjo e drejtë nuk mund të përfitojë personi që i fshihet drejtësisë. Në këtë vështrim, konstatohet se kjo e drejtë e të akuzuarit nuk është absolute, por përmban në vetvete mundësinë e kufizimit të kësaj të drejte. Mirëpo, ky kufizim i bërë me ligj, duke përmbushur kriteret e kërkuara në nenin 17 të Kushtetutës, përfaqësohet në kategorinë e kufizimeve të lejueshme në aspektin kushtetues. Në të kundërt, për të drejtën e ankimit Kushtetuta nuk parashikon ndonjë kufizim të tillë. Për më tepër, sipas nenit 175 të Kushtetutës, kjo e drejtë nuk mund të kufizohet as gjatë gjendjes së luftës, gjatë gjendjes së jashtëzakonshme dhe as gjatë gjendjes së fatkeqësisë natyrore. Edhe sipas Konventës Europiane të të Drejtave të Njeriut kjo e drejtë përfaqësohet në kuadrin e të drejtave që nuk mund të kufizohen.

Lidhur me të drejtën për të qenë i pranishëm dhe për t’u dëgjuar në gjykim, megjithëse kjo e drejtë mund të kufizohet, në kontekst të garantimit të një procesi të rregullt ligjor, i akuzuari në mungesë, duhet të ndihmohet nga një mbrojtës i zgjedhur nga familjarët e tij ose i caktuar nga organi procedues. Në rastin në shqyrtim kuadri procedural në fuqi e garanton plotësimin e këtij standardi të kërkuar. Megjithatë, kjo nuk nënkupton që mbrojtësi i caktuar duhet të legjitimohet të ankimojë në shkallë të dytë vendimin e marrë në mungesë. Caktimi i këtij mbrojtësi nuk është rezultat i shprehjes së vullnetit të të akuzuarit në mungesë. Pra, në qoftë se mungesa e të akuzuarit në gjykimin e shkallës së parë, në përmbushje të standardeve minimum për një proces të rregullt ligjor, imponon pjesëmarrjen në këtë gjykim të mbrojtësit të caktuar nga familjarët e tij ose kryesisht, kjo nuk nënkupton që ky mbrojtësi ka të drejtë të ankimojë vendimin e dënimit të të gjykuarit në mungesë, sepse kjo është një e drejtë kushtetuese individuale e të akuzuarit.

Gjykimi në mungesë i të akuzuarit, i lejuar nga Kushtetuta (neni 33ç 2), është një zgjedhje midis interesit publik, në këtë rast ndëshkimi i krimit, dhe interesit individual, që është garantimi i të drejtave të të akuzuarit në procesin penal. Në rastin në shqyrtim ky konflikt interesash është zgjidhur në favor të interesit publik, por nga ana tjetër janë bërë përpjekje për të siguruar standardet minimum të të drejtave individuale në procesin penal.

Në këtë vështrim, ne mendojmë se, megjithëse e drejta për të qenë i pranishëm në gjyq nuk është absolute, kjo e drejtë mund të kufizohet në gjykimin në shkallë të parë, ose në një shkallë tjetër gjykimi, humbja e plotë dhe e pariparueshme e saj, nuk mund të justifikohet. Nën dritën e Konventës Europiane për të Drejtat e Njeriut, si dhe të praktikës së Gjykatës Europiane për të Drejtat e Njeriut, është e domosdoshme që të dënuarit në mungesë për një vepër penale, sapo të vihet në dijeni të dënimit të tij, duhet t’i jepet mundësia të kërkojë anulimin në një gjykim të dytë fakti të vendimit të dënimit të tij, nëpërmjet ankimit apo rivendosjes në afat të ankimit.

3. Në vështrim sa më sipër, ne mendojmë se nuk është i bazuar qëndrimi i shprehur nga shumica në vendim se, me shtesën e bërë në Kodin e Procedurës Penale, cenohet parimi i mbrojtjes në procesin penal. Megjithëse në aspektin kushtetues mbrojtësi i caktuar nuk legjitimohet të paraqesë ankim në gjykatën e shkallës së dytë, në rast se çështja shqyrtohet në këtë gjykatë e vënë në lëvizje mbi ankimin e palës së akuzës, në këtë gjykim në shkallë të dytë, duhet të sigurohet pjesëmarrja e këtij mbrojtësi. Një gjë e tillë përbën një nga standardet për një proces të rregullt ligjor si një e drejtë kushtetuese e individit. Përveç kësaj, edhe qëndrimi i shprehur se dispozita e kundërshtuar cenon parimin e barazisë së armëve, nuk na duket i drejtë. Moslegjitimimi i mbrojtësit të caktuar nuk nënkupton që i gjykuari në mungesë nuk e gëzon një të drejtë të tillë. Përkundrazi, ne mendojmë që në momentin kur i gjykuari në mungesë vjen në dijeni të vendimit të dënimit të tij, atij duhet t’i garantohet mundësia për të kërkuar një gjykim të dytë fakti. Ndërsa, në rastet kur janë konsumuar shkallët e gjykimit me nismën e prokurorit, i gjykuari në mungesë, kur arrestohet në ekzekutim të vendimit të dënimit të tij, ka mundësi që në aplikim të neneve 449 e vijuesat të Kodit të Procedurës

Penale, të kërkojë rishikimin e vendimit të dhënë kundër tij. Ne mendojmë se, në këtë mënyrë, e drejta e mbrojtjes dhe e drejta e ankimit në veçanti, si të drejta individuale të të akuzuarit në procesin penal, do të bëhen praktike dhe efektive.

Anëtarë: P. Plloci, K. Puto